

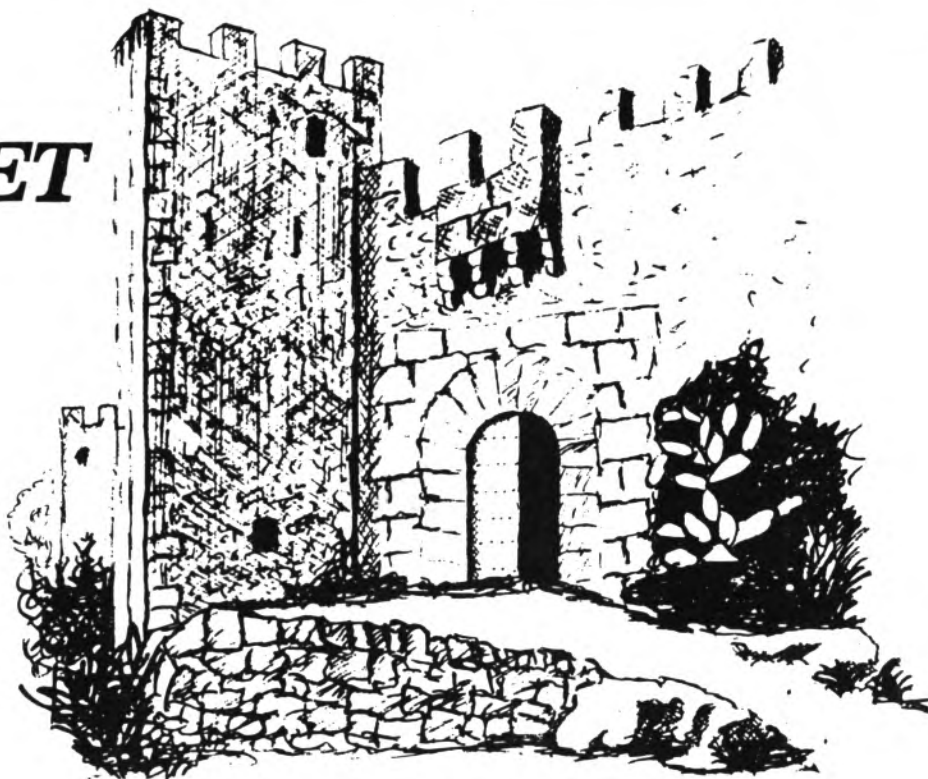
Nº 87

CAPDEPÒ LA RAJADA

MARÇ 1988

PORTALET

ÈTICA I ESTÈTICA

Devers l'any 1965, com a conseqüència de la seva participació en una manifestació d'estudiants, els catedràtics de Ciències Polítiques i d'Ètica, senyors Enrique Tierno Galván i José L. López Aranguren, respectivament, foren expulsats de la Universitat i s'hagueren d'exiliar. En solidaritat, el catedràtic d'Estètica, senyor García Calvo, renuncià a la càtedra al·legant que si no hi havia ètica tampoc podia haver-hi estètica. Certament, sense ètica no hi ha estètica, frase que ve a resumir el que volem exposar.

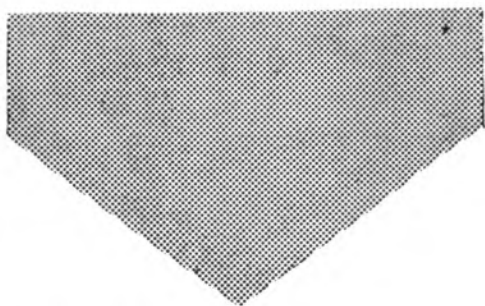
Sense una selecció de valors, és a dir, sense saber el què volem i com ho volem, no és possible un comportament ètic ni tampoc una expressió estètica. Avui ens sembla ben normal que els polítics i els artistes explotin les modes, les ocasions i que, sobretot, es preocupin de donar la sensació de què es fan coses, encara que moltes vegades siguin contradictòries.

Quan la contradicció s'origina en les institucions i empreses públiques, el problema ens transcendeix i esdevé quelcom col·lectiu. Aquests dies, amb la instal·lació de noves cabines a la Plaça dels Pins, per part de la Companyia Telefònica Nacional d'Espanya, o les ja existents a la mateixa plaça i a la dels Mariners, hem sentit que la contradicció i que l'incompliment d'uns principis ètics i estètics són absoluts.

No fa gaire mesos que l'Ajuntament va treure a concurs públic un projecte d'acondicionament i millora de la Plaça dels Pins. D'aleshores ençà ens havíem fet a la idea de què les cabines telefòniques que hi havia instal·lades, així com els plafons propagandístics i altres improvisades i antiestètiques pantalles, serien desmuntats i col·locats a altres indrets de la plaça o fora d'ella. Ens equivocàrem.

Preguntam, per què es permet que la part més valuosa de la plaça s'ompli d'obstacles? Quina impressió estètica trobau que produirà la plaça des del carrer Elionor Servera? Serà una plaça o una zona de serveis públics i privats?

Exigim públicament a l'Ajuntament que requereixi de la Companyia Telefònica el desmantellament de les cabines de les places esmentades. Al mateix temps demanam als nostres regidors un compromís ètic de fer unes places més públiques i més estètiques.

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
 Mari-Germa Melis
 Joana Colom
 Maria Vives
 Pep Terrassa
 Llucià Sirer
 Mª Antònia Nadal
 Jaume Fuster
 Ani Muñoz
 Antoni Amorós
 Gabriel Torres
 Domingo Chaparro (fotos)
 Gabriel Flaquer

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL
 BALEAR

Capdepera-Cala Rajada

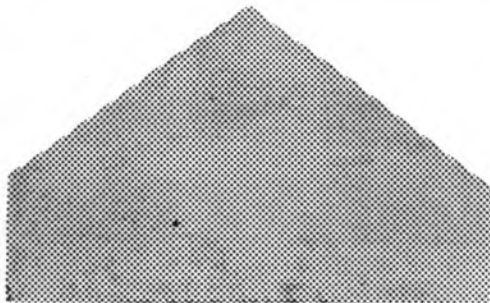
MARÇ 1988

Carres d'es Port, 43
 Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
 APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta
 revista, expressen únicament
 l'opinió dels seus autors.

VORAVIES Haviem criticat les aceres de Vila Roja, de manera que quan vèrem que les aixecaven pensàrem que l'Ajuntament havia escoltat les nostres crítiques. Res d'això. Ha estat, simplement, que GESA i l'Ajuntament, en una autèntica demostració de previsió, han esperat que les obres estiguessin acabades per passar una nova línia des d'Es Sitjar a Sa Tafona Nova. Així s'escriu la història d'aquest país.

SOLAR La gent gran, els vells, ja tenen solar per a la residència, darrera el carrer Nou. Són 3.500 m², comprats gràcies als vots dels partits de l'oposició (PSOE, CDES, PC), enfront de la postura defensada per UM i AP, que volien que la residència es construís a la zona de Son Poca Palla. Amb aquesta decisió es tanca una etapa polèmica i de discussió i s'obre la recta final per a un problema que ha preocupat l'Ajuntament durant molts de mesos. Així mateix, es pensa adquirir un solar a la zona d'Es Vinyet per al local social dels vells de Cala Rajada. I sense sortir del tema de la vellesa, hem de deixar constància que l'associació de veïns "Es Faralló", ha destinat o pensa destinar, vint milions de pessetes a les associacions de la Tercera Edat de Capdepera i Cala Rajada, suposam que com a contribució a les obres esmentades anteriorment.

LOCAL En el mes d'abril del 84 publicàvem una entrevista amb en Gabriel Alzina "Bunyol" sobre la situació del Sindicat Catòlic Agrícola, "Es Sindicat", en vies d'autodissolució. Deia en Biel, que el futur del local del carrer Nou passava per la cessió a l'Ajuntament, i que ja s'havien tengut contactes al respecte. Ara, gairebé quatre anys després, pensam que per desinterés municipal, el local ha anat a parar, o hi anirà, a mans del Centre Cultural Banda de Música de Capdepera, que també ens pareix un bon destinatari. El teatre que havíem somiat seguirà essent això, un somni.

girau fulla...

ROBATORI En els temps que corren es roba de tot i a tothom, i això ja no és notícia. Sí ho és, en canvi, que es robi la catifa de la Funerària, deixada a la porta del domicili d'un difunt per uns moments. Què le devien haver de reprèmer, la catifa? Passà aquest succés el dia 4 d'aquest mes, a Cala Rajada.

MESTRE Com a suport a la tasca del pedagog i la psicòloga municipals dins les escoles, ha estat contractada una mestra local, na Catalina Alzina Gómez-Quintero. Però no és l'Ajuntament qui ho ha fet, sinó l'associació de pares d'alumnes del col·legi S'Alzinar. Té una jornada de treball adaptada a l'horari escolar i es dedica, segons les directrius dels dos especialistes esmentats, als nins amb problemes del centre.

VIATGE Per segon any consecutiu, la Banda de Música ha estat convidada a participar a les Falles de València, i ha tornat esser la comissió de la Plaça de l'Arbre la qui ho ha fet. Senyal que quedaren contents, uns i altres. Esperam que els hagi anat molt bé l'estada per terres valencianes.

PAVELLO Segons queda recollit a la nostra secció "La Sala", ha estat aprovada per l'Ajuntament, l'ampliació-reforma de l'actual magatzem del centre escolar "S'Alzinar", per a reconvertir-lo en el gimnàs que l'escola necessita. Era hora. En temes escolars és de destacar, també, la decisió i posterior ratificació del Consistori per tal que el Ministeri d'Educació construeixi una nova escola a Cala Rajada, havent-se ofert els terrenys corresponents. Pareix esser, però, que el criteri del Ministeri és el d'ampliar el centre "S'Auba" fins que faci falta, en contra de l'opinió del mateix Ajuntament, de l'Associació de Pares, del Consell Escolar i del Claustre de Professors. Suposam que guanyarà el Ministeri.

JOVENTUTS ...Musicals. Aquesta coneguda associació internacional dedicada a la divulgació musical arreu del món, pareix que ha arribat, també, a Capdepera. Tenim notícies de que la màxima responsable de Jovenuts Musicals a les Balears, Concepció Oliver, ha mantingut distintes entrevistes amb gent propera a la Banda de Música i la Coral S'Alzinar per tal d'anar creant la infraestructura mínima indispensable per començar a funcionar com més prest millor. Es parla de que aquest estiu que ve ja es podrien donar alguns concerts. Tant de bo!

Cartes a Cap Vermell

Als lectors de "Cap Vermell":

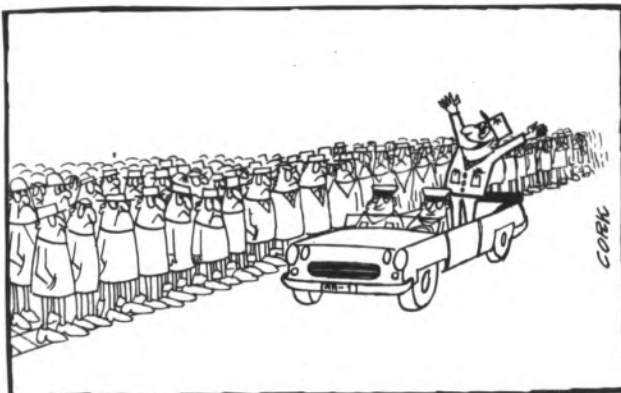
Volem agrair-vos, des d'aquestes mateixes pàgines, la col·laboració que heu tengut amb en Biel Torres i els companys que tengueren la desgràcia de que els explotàs la senalla on duïen els coets i petards. També volem dir públicament que la quantitat entregada és de 131.600 pessetes, que servirà per cobrir una gran part de les despeses que havia de cobrir.

Gràcies a tots, esperam que aquests fets no tornin succeir, ni les explosions ni les detencions. Entre tots hem demostrat que a aquest Municipi encara queda una mica de solidaritat. I volem oblidar-nos de totes aquelles postures que s'han rentat les mans o han retret altres actuacions d'en Biel. Així com de la visita de la Guàrdia Civil a la impremta "La Actividad".

Gràcies de tot cor!

Uns amics.

(Segueixen deu firmes)

Romanços gabellins

A mi me fa sa impressió
que entre tots s'ha proposat
que enguany quedem llests de feines
i acabem es maldecaps.
Es terreny urbanitzable?
tot ell ben urbanitzat.
Es solars edificables?
tots d'un cop edificats.
Es a dir, que es creixement
previst pes pròxims deu anys
noltros que som molt feiners
l'esgotarem tot enguany.
Vatua el món i la bolla!
sempre s'ha dit que més val
passar prest es mal camí,
que un no sap que té a davant
i si s'han de fer desastres
més val fer-los prest que tard.
I l'any que ve? Ja ho veurem!
sempre es poden reformar
ses Normes Subsidiàries
i seguir urbanitzant:
Es Far, Sa Mesquida, Es Cingle,
L'Agulla i es seus voltants,
Es Cap Vermell, Es Puig Negre,
lo poc que pugui quedar...
Ja m'ho diu sa meva dona
que som un exagerat.
Jo li contest, filla meva
me pareix que no has anat
per Na Lliteres fa estona,
ves-hi i després me diràs
si això no és la fi del món.
Quin modo de progressar!
Visca aquest progrés modern,
visca aquest progrés tan sà!
Visca aquest progrés que passa
com un cicló, un huracà,
una força desbocada,
un desvari, un tro i un llamp!

I ara que hi pens, no tendrieu
qualque bocí de solar?
Es que jo no vull ser manco
i ara m'he passat pes cap
de fer uns quants apartaments
que després he de llogar.
Per què no ho de fer jo
si tots ets altres ho fan?

ES PASTOR DE SON PERDIU

retalls

- Jo no coneixia el projecte guanyador per a la remodelació de la Plaça dels Pins, però mai m'hagués pensat que consistís en la anties-tètica i indiscriminada col·locació de quasi dues dotzenes de cabines telefòniques. Quina vergonya consentir una cosa d'aquestes!

- Les Coves són molt formoses, ho paga d'anar a veure-les, però ¿no trobau que, durant l'hivern i a la gent del poble, ens podrien rebaixar un poc el preu de l'entrada?

- N'hi ha que són molt sensibles i se'n senten molt de les coses, manco quan es tracta de trepitjar els altres.

- Concursos, tots; de loteria ja no en tenim dia buit; rifes, a balquena. No us fa sospitar qualque cosa rara tot això?

- Abans, del joc, del tabac i de l'alcohol se'n deien vicis. Ara són malalties.

- Heu vist la nova presó que ens fan a Sa Cala?

- Ara que parlem de concursos, vegem quans n'hi ha que no han complit els trenta anys i que sapin què volen dir aquests noms: Pariret - Tiros - Petit - Llulla - Droguer - Negret - Cosset - Pagès - Guixer - Mantaller - Blanc Pamboli

ESTISORES

DURANT EL MES DE FEBRER...

Han nascut:

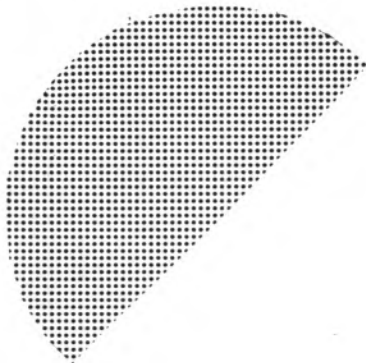
Javier Ferrera Sirer;
de Florencio i Mª Esperança.
Luis Mesa Martínez;
de Juan i Damiana.
Lucía Godoy Moreno;
de Juan i Angelina.
Manúel Vuruch;
de Bernd i Harriet-Renate.
Sergio Bernat Gómez;
de Gabriel i Mercedes.
Juan José Heredia Heredia;
de Juan José i Carmen.

S'han casat:

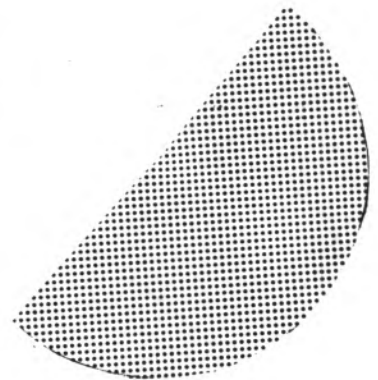
Antoni Serapio Massanet
amb Mònika Diem.
Agustí Lliteras Sureda
amb Yrma Cavaller Pons.

Han mort:

Margalida Flaquer Ferragut
Joana Aina Rosselló Ferragut
Bartomeu Ferrer Tous
Antònia Torres Carrió
Magdalena Juan Pascual.

EXTRACTES D'ACORDS
DEL PLE DE L'AJUNTAMENT

SESSIO ORDINARIA DEL DIA 7-1-88

En matèria de personal, es crea la plaça d'Interventor i s'aproves les bases per cobrir en propietat una plaça d'administratiu i dues d'auxiliars administratius.

S'accepta la donació de terrenys al costat de l'Autovia Joan Carles I, efectuada per Dª Margalida Massanet Servera, i se compren terrenys a la Travessia Baltasar Coves per destinar-los a zona verda.

En matèria d'obres, s'acorda sol·licitar del Consell Insular de Mallorca la redacció dels projectes d'asfaltat d'alguns carrers de Capdepera i dels camins de Na Maians i Son Barbassa. Se modifiquen les bases per a la subhasta d'obres de dotació de serveis de l'Avinguda de Cala Agulla i s'encarrega el plànol topogràfic per a la dotació de serveis al barri de Son Moll de Dalt.

En Urbanisme és aprovat el projecte refós de vial i dotació de serveis del Sector Nº 8 Canyamel i l'avanç del Pla Especial de reforma interior de la zona 21.11.

S'acorda sol·licitar de la Direcció Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència la construcció d'un nou centre escolar a Cala Rajada.

Finalment, en el torn de precs i preguntes, D. Francesc J. Terrassa Femenias demana que se revisin els emissaris submarins i comunica que les senyals del repetidor instal·lat en el Far no arriben amb nitidesa, per la qual cosa hauria d'esser revisat.

El senyor Muntaner Pomar manifesta:

- que les obres del Pou d'es Camí duren massa.
- que Vila Roja té problemes d'enllumenat públic.
- que es reguli l'aparcament de vehicles a Vila Roja.

- que es faci un estudi per instal·lar una emissora de F.M. local, subveccionada per l'Ajuntament.

El senyor Peñalver Vico sol·licita informació sobre un problema escolar que afecta a les filles del Sr. Terrón.

D. Salvador Moll Vaquer sol·licita diversos informes sobre expedients d'obres i sobre la participació de Regidors en les Comissions Informatives. Així mateix, reitera la contestació a un escrit presentat per alguns Regidors.

També el Sr. Moll sol·licita informació sobre el repartiment de presents de Nadal, sobre la substitució del Sr. Batle pel Segon Tinent de Batle, sobre una reunió celebrada el dia 28 d'octubre relativa a l'Hospital Comarcal de Manacor, sobre els projectes de la Depuradora, sobre els projectes que s'ha d'executar amb els ingressos de l'Associació de Veïns "Es Faralló", sobre les branques dels pins procedents de la tala efectuada a Cala Agulla, i, finalment, sobre l'actuació municipal en relació als expedients d'obres 2-320/87 i 1-30/87.

SESSIO EXTRAORDINARIA DEL DIA 12-2-88

S'aproven els estatuts del Patronat Municipal de Turisme.

S'adjudiquen les obres de dotació de serveis al barri de Ses Rotges i la construcció del Pavelló Poliesportiu de S'Alzinar.

S'accepta la donació de terrenys per a la ubicació de la depuradora de Sa Font de Sa Calà i s'adquireix el compromís del pagament del 50% del cost real de les obres de la depuradora esmentada.

Finalment, es crea una comissió per gestionar la compra d'un solar per a la construcció d'una residència per a vells.

SESSIÓ EXTRAORDINÀRIA DEL DIA 26-2-88

S'aprova la revisió del conveni de recaptació subscrit amb la Comunitat Autònoma.

Es nomenen advocat i procurador per a la defensa de l'Ajuntament en el recurs contenciós-administratiu interposat per Dª Eugènia Isabel Vallès Vidaurreta.

S'acorda la contractació temporal de sis auxiliars de la Policia Municipal.

Es nomena Tresorer Administrador del Patronat Municipal de Turisme a Dª Linda Hesse.

Finalment, s'acorda reiterar al Centre de Gestió i Cooperació Tributària, la revisió del cadastre de la Congtribució Urbana.

SESSIÓ ORDINÀRIA DEL DIA 3-3-88

Son llegits els informes emesos per Secretaria, que havia sol·licitat D. Salvador Moll Vaquer.

Es torna convocar l'oposició per cobrir en propietat vuit places de guàrdies de la Policia Municipal.

S'acorda la compra del solar per a la construcció de la residència per a vells, a Capdepera.

En contestació a l'escrit del Ministeri d'Educació i Ciència, que proposa l'ampliació del Centre Escolar de Cala Rajada, se ratifica l'acord pel que es sol·licita la construcció d'un nou centre.

S'autoritza D. Gabriel Bernat Forteza per a la firma dels contractes de les festes patronals.

Se sol·licita una subvenció a l'INEM per al programa d'educació d'adults.

S'acorda sol·licitar del Servei de Carreteres la redacció del projecte per a la desviació de la carretera del recinte urbà de Capdepera.

Se ratifica l'acord de la Comissió de Govern, pel que es fixen les festes locals: 4 d'abril, segona festa de Pasqua, i 24 d'agost, Sant Bartomeu.

S'acorda ampliar les competències de la comissió encarregada de la residència per a vells, i s'encarreguen els plànols topogràfics del solar i el projecte d'apertura de vial.

En el torn de precs i preguntes, D. Salvador Moll Vaquer demana que s'informi als Regidors dels actes organitzats per l'Ajuntament.

Així mateix, el Sr. Moll sol·licita una reunió per tractar sobre la política urbanística del Municipi.

Nietzsche i la comare

DEFENSA DE LA COMPASSIÓ

Nietzsche era un home fi i educat. Pel que conec d'ell, tenc la impressió de que era capaç de sentir compassió, però a la seva obra Nietzsche és un crític feroç de la compassió. Un dels motius del seu odi visceral vers la religió cristiana era de que la considerava la religió de la compassió. Per a Nietzsche la compassió és un gran mal per a la societat, prova de debilitat i productora de debilitat. La compassió és eminentment decadent.

Jo crec que el foll genial ens fa pensar en les formes inautèntiques de la compassió, per qualche cosa Nietzsche és un mestre de la sospita. Pens que dir "pobret" mentre miram l'altre per damunt l'espatlla, això no es diu compassió sinó pretenguda autosuficiència i un oblit de què l'home és un pobre xoric, afeamegat i assedegat de tendresa.

Compatir-se dels altres, només per tenir la consciència tranquil·la, tampoc és compassió, això són ganes de dormir tranquil. Déu ens alliberi de certes tranquil·litats de consciència.

Tampoc és compassió tancar el televisor per no veure les panxes dels nins del Tercer Món. Això es diu fer-se enrera davant la negativitat, i això és fer el contrari del que fa la compassió.

Tampoc es pot esperar gaire cosa dels qui es compateixen dels d'enfora i tiren pestes contra el veí que és un tudat i un malfener.

Anem ara a la comare, una dona que pel seu ofici es troba sovint davant el dolor. Aquesta comare no pot evitar de sofrir per un infant que neix subnormal i per uns pares que han tengut un fill subnormal. Sofreix per ells i sofreix amb ells. A vegades, la comare es pregunta si el seu dolor pot ajudar en qualche cosa, però no pot evitar el sofrir perquè estima. I així la comare, compartint el dolor dels altres dona coratge i conhort a unes persones prou necessitades d'aquestes dues coses.

Jo m'apunt a la comare i crec que la compassió és patir amb l'altre, per l'altre i per a l'altre. Qui es compateix és empàtic, és a dir, se sap endinsar dins la pell de l'altre i dels altres. El compassiu no es fa enrera davant la negativitat sinó que s'hi enfonsa, i aquest enfonsament és alliberador.

No. La compassió no té el seu origen en la debilitat sinó en l'amor, i l'amor, lluny d'esser debilitat és exuberància d'esser.

ANTONI RIUTORT

EL CEMENTERI CIVIL

8.- LA REACCIO CATOLICA

Encara que la Constitució de 1876 legalitzàs la llibertat de culte, el compliment d'aquest principi constitucional fou ben conflictiu, quan no impossible. En el segle passat, una ingènua mística aureolava cadascuna de les constitucions; el ciutadà creia en aquest codi i esperava, quasi religiosament, que amb la legalització de la llibertat de culte s'hagués aconseguit el reconeixement popular d'aquest dret.

La Constitució era més formal que real, perquè no responia a l'estructura profunda de la Nació, i perquè existia un divorci entre la realitat i la legalitat. Ara fa cent anys, per exemple, la societat no estava, majoritàriament, a favor de la llibertat religiosa; per altra banda, l'Estat tampoc es preocupava gaire de defensar un dret que havia legalitzat. Actualment es considera que una Constitució ha de reflexar la realitat del País, que la validesa de l'ordenament jurídic d'una societat es troba en el conjunt de les creences, de les estimacions i de les conviccions de la base social, és a dir, en el "consensus" social.

A un país deficientment estructurat, amb un feble "consensus" social, tot conflicte ideològic és difícilment superat. Si a començament del segle passat els liberals foren perseguits per realitzar una ruptura política, a finals de la mateixa centúria també foren perseguits tots aquells que romperen amb la unitat religiosa.

L'Església Catòlica, aleshores dogmàtica i excloent, considerava com a sectaris i heretges a tots els no catòlics, i contra els quals s'havia de combatre. Aquesta tossudesca en perseguir la dissidència religiosa tenia unes arrels històriques i un recolzament popular encara molt ample.

L'Església Catòlica desconfiava de la civilització moderna i de la societat civil que havia legalitzat la dissidència religiosa; aquesta desconfiança féu anar l'Església contra corrent. Segons els professor Aranguren, "l'Església espanyola desenvolupà una activitat intel·lectual pobre, centrada en la polèmica, i adoptà una actitud defensiva, expressió d'inseguretat i de manca de fe en si mateixa" (1). Convençuda d'estar en possessió de la veritat i de què el seu camí era l'únic vàlid i vertader, utilitzà el seu poder sobre la base social per pressionar i persuadir els dissidents del que calia fer. Un botó de mostra és aquest paràgraf, tret d'un fulletó de mossèn Antoni Mª Alcover, escrit amb motiu d'una polèmica amb un evangèlic de Capdepera: "...doncs si no tenen la precaució de retornar al Catolicisme no s'escaparan, a l'hora de sortir d'aquest món, de capficar-se dins les calderes d'en Pere Botero, d'on no sortiran pels segles dels segles, entenent, quan ja serà massa tard, allò que ara pel seu mal no volen entendre" (2).

Els catòlics concebien la mort com el moment del canvi de vida, de la veritat, on ja no era possible fer-se enrera i rectificar. Per això, el clergat no admetia ni tolerava que hi hagués heterodoxes que s'enfrontassin a la mort sense rebre els sagraments i el perdó. Una mort en tals condicions, un enterrament civil, significaven desafiar Déu, eren una infàmia.

Feel als principis esmentats, l'Església Catòlica organitzà una estratègia per impedir la mort secular, heterodoxa. Consistia, bàsicament, en utilitzar la seva influència i poder sobre la massa social i sobre les autoritats, puix que de les autoritats polítiques n'esperaven el seu recolzament per obstaculitzar tota manifestació de dissidència. A l'any 1885, aquesta estratègia ja estava elaborada, doncs

¡ Pero nos quiere Vd. perder? ¡ Venga Vd. al nuestro !

Il·lustració anticlerical del almanaque de El Motín correspondiente a 1885.

són nombroses les agressions denunciades per les comunitats evangèliques (3). El dibuix, publicar a la revista anticlerical "El Motín", és força il·lustratiu del que succeïa entorn dels enterraments civils.

D'aquests enfrontaments no en quedà lliure el nostre poble. La primera escomesa es produïa el 20 de maig de 1887, quan, sobtadament, mentre treballava al camp, morí en Josep Albertí Ruiz, jove gabellí de vint-i-vuit anys, membre des de feia quasi nou anys, és a dir, des del començament, de la Comunitat Evangèlica. Els seus pares eren catòlics; ell era l'únic evangèlic de la família.

Tan bon punt es conegué la notícia de la defunció, es mobilitzaren els representants d'ambdues comunitats religioses. El vicari, don Joan Mesquida, cercant la col·laboració de la família i de les autoritats; el pastor, don Bartomeu Alou, intentant donar compliment als desitjos del difunt. Don Bartomeu, actiu i zelós en tots els assumptes espirituals, suplicà al senyor jutge, en amatent ofici, que li autoritzàs l'enterrament del cadàver de qui havia estat germà seu; petició que, essent legal, fou completament negada, manifestant, l'esmentada autoritat, entre d'altres coses, que ho feia perquè la família s'hi oposava (4).

Aquest conflicte no solament tengué ressò a les pàgines de "El Cristiano", sinó també en el diari "La Opinión", on es publicà una carta de don Bartomeu: "Tot ha estat inútil, les despulles d'en Josep Albertí foren enterrades en el cementeri catòlic. Els futurs atropellaments que sens dubte es produiran a Capdepera no seran tallats si les autoritats superiors no aclareixen el succeït" (5).

La jerarquia catòlica no podia entendre el significat d'una mort civil, tan és així que pensava que els "incrèduls" no eren capaços de desafiar la mort i que, arribada l'hora de la veritat, desitjaven el perdó i la reconciliació amb Déu. El raonament d'un heterodox era ben diferent, sobretot per a un evangèlic no hi havia res tan pecaminós com desfiar Déu. La voluntat d'esser enterrat civilment era, simplement, un acte de llibertat, una possibilitat reconeguda per la llei, d'esser feel en tot moment a les pròpies creences.

Aquella incomprensió, afortunadament superada, va fer que l'Església Catòlica insistís en la recuperació dels heterodoxos; per això, si bé en molts de casos no pogué impedir l'enterrament civil, sí que aconseguí, abusant del seu poder i les seves influències, d'acostar-se al moribund per administrar-li els sagraments. Segons don Gabriel Artigues, en els anys que va esser vicari de Capdepera tan sols una dona va morir sense acceptar els sagraments (6). Aquesta dona seria na Catalina Verger, que morí i fou enterrada un dia en què el vicari era a Ciutat.

Si és certa aquesta dada, resulta que els evangèlics que moriren entre 1887 i 1896 —una vintena— i foren enterrats civilment, segons consta a l'arxiu del jutjat municipal, havien mort després de rebre, en contra de la seva voluntat, els sagraments segons el ritual catòlic.

Un cas semblant a aquests, encara que molt més rellevant i significatiu, fou el de la mort de Manuel Azaña, President de la República en els anys de la Guerra Civil. Azaña morí a Montauban (França) el dia 3 de novembre de 1940. Era biste d'aquella ciutat monsenyor Théas, qui s'introduí dins el cercle familiar i d'amics que cuidaven el President. Moments abans de morir, que don Manuel estava en coma profund, el bisbe, sense el consentiment de la família, administrà el sagrament de l'extremunció al moribund. L'endemà es celebrà l'enterrament civil (7).

Entorn d'aquest fet s'organitzà una forta campanya propagandística, assegurant-se fins i tot que Azaña s'havia confessat i, per tant, abdicat de les seves postures personals d'ateu i lliurepensador. El comportament de monsenyor Théas tenia una clara motivació política; sembla com si destruïnt el cap volgués destruir la idea.

PEP TERRASSA

- (1) Moral y sociedad. La moral española en el siglo XIX. José L. Aranguren. Ed. Cuadernos para el diálogo. Pàg. 181.
- (2) Desatinos de un protestante. Antoni M. Alcover. Desembre 1893.
- (3) Revista "El Cristiano", portaveu de les esglésies evangèliques espanyoles.
- (4) "El Cristiano", 18.06.1887.
- (5) "El Cristiano", 23.07.1887.
- (6) Arxiu Diocesà. Carta de D. Gabriel Artigues. 20.05.1914.
- (7) Los últimos días de Azaña. Isabelo Herreros. Revista "Tiempo de Historia", Nº 74, gener 1981.

CONVERSES

Asseguts a la camilla, els peus ben calents, parlem amb en JUAN JUAN TROBAT. Des d'aquesta posició que ocupam i a través del finestral, queda dins el nostre radi d'observació l'ampla terrassa, de la que n'ocupa tota l'ala de llevant el magnífic colomer. L'hem visitat també, el colomer, net com una pàtena, subdividit en dos espais, per als animals destinats a la reproducció, l'un, i per als coloms de competició, l'altre. El colomer mira al ponent, per on se suposa que arribaran els missatgers després de volar molts quilòmetres. En Joan s'hi ha passat moltes hores en aquesta sala, vetllant el colomer, esperant l'arribada d'un animal que ve, potser, de Madrid, o de Badajoz, o de Lisboa, esperant l'arribada d'un colom en una prova de "gran fons", esperant una tornada que pentura no es produirà mai. Evidentment, per a Joan, els coloms són quelcom més que una afició. La columbofília és part de la vida del nostre entrevistat, una part que ve després de la família i la feina, per aquest ordre, segons ens confessa ell mateix. Amb "En Trobat", president del Club Columbòfil de Capdepera parlem d'aquesta passió seva que és compartida per un grup de gabellins i que resulta totalment desconeguda per a la majoria dels altres.

- A tu, Joan, sempre se t'identifica amb els coloms, gairebé sempre se t'ha vist amb coloms. ¿Com i quan neix aqueixa afició teva?

Crec que fou una vegada en que, d'al.lot, anant a arrabassar paumes, vaig trobar un niu de tudons i els me'n vaig dur a ca nostra. Jo els vaig surar i allò me va fer molt content. El meu padrí me va dir que, si tant m'agradaven aquells animals, havia de comprar una colla de coloms, i així ho vaig fer. Amb l'ajuda del meu padrí férem un colomer, per donar-li un nom a aquell racó tancat de reixeta. En aquells moments jo no pensava en aspectes esportius o en coloms per dur a amollar, sinó simplement en tenir aquells animals que m'agradaven tant.

- Quan fou que tengueres els primers coloms missatgers?

Devers l'any 54 o 55 en vaig comprar una colla a l'amo en Joan Morey, qui aleshores era el president de la societat columbòfila local. Després també vaig dur coloms d'Artà. Me'n record que vaig anar a cercarlos en bicicleta, un dia en que la carretera estava plena de neu.

- I quan participares en una amollada, per primera vegada?

La primera vegada en que un colom meu participà en un concurs va ser l'any 57, en que es va fer una amollada local amb motiu de les festes de Sant Bartomeu.

Vaig obtenir un trofeu, el meu primer trofeu, amb un colom jove, i és el que m'estim més i guard amb més gust, precisament per haver estat el primer, encara que sigui un dels més petits. Aquell colomí vengué de Manacor, i a mi me va parèixer una proesa.

- D'això que ens contes ja fa més de trenta anys. ¿No ho has deixat mai, durant tot aquest temps?

Bé, des d'aleshores ençà jo sempre he tengut colomer. El que passa és que la societat columbòfila va desaparèixer quan jo feia el servei militar, allà pels anys 60-61. Quan vaig tornar me vaig trobar sense una infraestructura i jo me vaig limitar, durant un temps, a tenir coloms sense més. Posteriorment, amb un grup de gent que també anava d'això, reorganitzàrem la societat. No voldria oblidar-ne cap, però hi havia en Ramon Domingo, en Tolo Riutort, en Pere Flaquer, en Pere Fullana, en Joan Sancho, en Miquel Obrador, en Sebastià Julià, en Mateu Mercant, en Colau Nadal... Aquesta etapa va constituir tota una lliçó per a mi, ja que jo tenia el colomer des de feia anys i me pensava que en sabia més que cap dels altres, però ells començaren de zero, muntaren els colomers a partir d'animals de races molt més pures que les meves i jo me vaig trobar que em quedava al darrera. No me quedà altre remei que renovar el meu colomer. Aquesta època durà uns cinc anys.

- Què passà, després?

La gent, a poc a poc, altra vegada se'n cansà i sols quedàrem en Pere Fullana i jo. Com que aquí no hi havia res, vaig haver d'afiliar-me a la societat d'Artà, durant set o vuit anys, fent nombroses amollades amb ells i obtenguent molts de premis. Fou una temporada en què vaig aprendre molt en el perfeccionament de les races. Després, altres aficionats locals s'anaren afiliant, també, a la

CONVERSES

CLUB COLOMBOFILO CAPDEPERA

societat d'Artà fins que, fa uns tres anys, el número ja va ser important com per pensar en posar en marxa, de bell nou, el club columbòfil de Capdepera. Ara son dotze membres, dels quals nou competim regularment.

- Ens ho has d'explicar, això de les competicions. Com funciona? Com ho feis?

Cada societat, o cada club, organitza una sèrie d'amollades cada any, dins la mateixa illa, que serveixen d'entrenament. Començam la temporada amb els animals més joves, des de Sant Llorenç, després Manacor, Vilafranca, etc., a fi d'augmentar la distància progressivament. Pel que fa a les amollades des d'Eivissa o la Península, es fan conjuntament amb els altres clubs, a través de la Federació Columbòfila. Prèviament, es fa un pla de concursos per a tot l'any, amb un calendari que ha d'esser acceptat per la majoria. Cada temporada hi pot haver algunes variacions, però, bàsicament, el pla sol comprendre sis amollades des d'Eivissa, considerades d'entrenament també; quatre amollades de velocitat, des d'Alcoi; dues amollades de fons, des de Baza i Manzanares; dues de gran fons, des de Cabeza de Buey i Castuera (Badajoz); i una amollada especial de mil quilòmetres, des de Lisboa.

- Però, com pot volar tant un colom? Deu tardar bastants de dies en arribar...

No, no. Normalment, si no té contratemps, un colom vola de manera ininterrompuda fins que arriba al colomer. En una prova de gran fons, això suposa volar més de nou hores sense aturar-se.

- Estant com estan els colomers, escampats per tot el poble, ¿com ho feis per controlar l'arribada dels coloms? ¿No deis mentides, al respecte?

- No en podem dir. Cada soci té un rellotge -i aquí en Joan ens fa una demostració del seu funcionament- on s'introdueix una anella que duu el colom que arriba. En el mateix moment, a una cinta de paper del mateix rellotge, queda gravada l'hora, minut i segon de l'arribada. Abans sols hi havia un rellotge per a tots, que estava en el local de la societat, i hi havíem de dur l'anella com fos, correguent, en bicicleta, en moto... Això era injust perquè es podia donar el cas de que un colom hagués tardat més en arribar però el seu propietari fes més via en dur l'anella a marcar.

- Després de recórrer sis-cents, set-cents, mil quilòmetres, un colom deu arribar extenuat. ¿Com es recupera? ¿Els donau alguna alimentació especial?

Efectivament, un colom, quan arriba d'un gran fons, se'i nota cansat, però es recupera aviat. En pocs dies està en condicions de tornar a volar. Pel que fa a l'alimentació, existeixen complexos vitamínics que cada colomista suministra als seus animals i que pertanyen un poc al secret del sumari. Per altra banda, l'alimentació és normal, si be les mescles les fa cadascú segons creu més convenientes. Bàsicament consisteix en blat, blatdindi, favó, blat mil, escaiola, llavor de cànem, etc.

girau fulla...

- Quants d'anys pot dedicar-se a la competició, un bon colom?

Un bon colom, quan ha competit cinc anys, ja podem considerar que ha complit la seva missió. També depèn del tipus de proves a que se'l dedica. No és el mateix un colom de velocitat que un de gran fons. Jo, personalment, estic més especialitzat, per dir-ho d'alguna manera, en coloms de gran fons, i quan un colom m'arriba d'una prova de llarga distància, ja el solc deixar per a la reproducció. Hem de pensar que els nostres coloms, els mallorquins, a més d'haver de superar la distància, tenen el problema addicional d'haver de travessar la mar, on el colom, davant qualsevol problema, no es pot aturar encara que vulgui.

- I què passa quan un colom no arriba?

Bé, nosaltres ja comptam que un percentatge de coloms no tornarà. Quan els duim a anellar, per a l'amollada, ens dol pensar que a molts d'aquells animals no els tornarem veure, però aquesta és una de les servituds d'aquesta afició. El colomista sempre espera el millor i cada colom que no torna és una petita decepció. Quan no n'arriba cap, cosa que per desgràcia també succeeix, és terrible, sents un gran disgusts, no pel fet de guanyar o perdre una competició, sinó per la desaparició d'uns animals que s'aprecien. A vegades m'ha tornat un colom, gairebé un any després d'haver-lo amollat. N'hi ha que consideren que això és un mal colom, en canvi per a mi és un gran mèrit, perquè no sé que li pot haver passat a l'animal ni quins patiments ha hagut de suportar durant tot aquell temps.

- Aquestes amollades des d'Eivissa o la Península, deuen resultar molt cares...

Com que ja he dit que les feim conjuntament tots els colomistes de Mallorca, i comptant amb algunes subvencions que tenim, si bé és cert que hem de pagar una petita quantitat per colom, no és quelcom excessivament car. Aquesta és una afició a l'abast de qualsevol persona.

- Sí, però també hi ha les despeses d'alimentació dels animals, i quan es tenen tants de coloms com tu, això no deu ser cap broma.

Sí, jo tenc uns tres-cents coloms que, efectivament, mengen molt, però en el meu cas mantenc un colomer tan nombrós perquè tenc un quadre reproductor important i me demanen colomins de distints punts d'Espanya, especialment de les Illes Canàries. Les Canàries constitueixen la primera regió columbòfila del país, seguida de les Balears. Amb els colomins que venc puc sufragar les despeses. Enguany duc anellats més de cent-trenta colomins i encara n'anellaré uns quants més d'aquí al mes de maig. Després, durant l'estiu i degut a la feina, m'hi puc dedicar poc.

Quasi sense adonar-nos, han passat unes quantes hores. La conversa amb en Joan ha fet que el temps passés volant. Defora fa fred. Encara hi ha coloms que entren i surten del colomer. Abans d'anar-nos-en feim un altre tomb per les instal·lacions. Hi ha animals originaris d'Alemanya, d'Holanda, de Bèlgica. Exemplars magnífics amb molts de quilòmetres volats, i animals joves que prest començaran a fer-ho. En Joan se'ls mirà legítimament orgullós i satisfet. Són el fruit de més de trenta anys de dedicació. Quasi res!

104470-84
VIAJADO DE MADRID
612 KM

43058-80
GRAN FONDO 754'01 KM

34595-79
GRAN FONDO 780'06 KM

152525-82
GRAN FONDO 754'01 KM

85537-76
VIAJADO 3 VECES
DE FONDO 574'03 KM

VIAJADA
2 GRANDS FONDOS
754'01 Y 780'06 KM

43055-80
GRAN FONDO 754'01 KM

34568-79
GRAN FONDO 780'06 KM

152323-82
GRAN FONDO 780'06 KM

CAMPEONES DE GRAN FONDO
DE MI PALOMAR
JUAN JUAN TROBAT
C/ CIUTAT, 146 - CAPDEPERA
T: 56 34 77

Ens ha arribat una simpàtica col·laboració consistent en una entrevista al metge don Llorenç Caimari. El fet de que l'entrevistadora sigui una nina de dotze anys li dóna aquest caire simpàtic a què ens referíem, però la seva qualitat intrínseca la fa més que mereixedora de comparèixer a les nostres pàgines. Aquesta jove entrevistadora és Noraya Kalam Llinàs.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

La siguiente entrevista està hecha a un gran médico: el doctor Lorenzo Caimari que en septiembre se jubila después de cuarenta años de ejercer su profesión.

-Buenas tardes, doctor, ¿qué tal?

-Muy bien.

-Usted lleva muchos años en Capdepera, pero ¿donde ejerció antes?

-Anteriormente ejercí en Vilabella, un pueblo de la provincia de Tarragona, en el cual estuve cuatro años como médico titular. Más tarde estuve en los Pirineos, en Noves de Segre, un pueblo que està muy cerca de Andorra, pero con muy malas comunicaciones. Para ir a visitar a los enfermos tenía que hacerlo en un burro, a caballo o a pie. El pueblo tenía una población de uns tres mil habitantes y con mucha frecuencia tenía que desplazarme a pie por la nieve y el hielo. Estaba cubierto casi siempre de nieve, desde octubre-noviembre hasta marzo, y era muy duro ejercer.

-¿Encuentra usted que ha habido muchos cambios en la medicina, desde que usted empezó?

-En cuanto al ejercicio, en la zona rural ha habido muy pocos cambios. Venimos trabajando lo mismo desde hace cuarenta años, con los mismos instrumentos y casi siempre igual. La única diferencia es que ahora tenemos más facilidad para transportar los heridos o los enfermos a los hospitales.

-¿Cree que los doctores son ahora mejores que antes?

-Siempre ha habido doctores buenos y docto-

res malos. Posiblemente, hoy han podido estudiar un poquito más, tienen más cosas avanzadas, pero eso de ser buenos o malos depende de cada uno y del interés que se tenga en cuanto a los enfermos y en cuanto a los estudios post-académicos.

-Al cabo de cuarenta años de trabajo, usted se jubila. ¿Qué siente ante la inminencia de este hecho?

-Antes de acercarse este momento sientes deseos de jubilarte, pues prefieres estar tranquilo. Pero a medida que pasa el tiempo ya sientes añoranza del trabajo, aún antes de dejarlo, ya que son muchos años de profesión. Y más si te gusta.

-¿Le han contado muchos problemas íntimos sus pacientes de Capdepera?

-Nuestra profesión està íntimamente ligada a los pacientes y es natural que te cuenten cosas íntimas, ya que no solamente tienes que ser médico sino que muchas veces tienes que hacer de padre, de hijo, de suegro, de sacerdote... Por lo tanto, llega un momento en que en un pueblo donde has ejercido durante veintisiete años sabes casi todas las cosas de la gente.

-Y ya por último, ¿encuentra que ha habido muchos acambios en el pueblo, desde que usted llegó?

-En Capdepera el cambio ha sido tremendo desde el año sesenta, en que yo vine aquí, las cosas han cambiado en un trescientos por cien en todos los aspectos: en la vida social, en la vida urbana, también en edificios, en todo eso ha cambiado una barbaridad.

-Bien, muchas gracias doctor, y que tenga buena jubilación.

-Muchas gracias.

El doctor se despidió amablemente ya que acababa de llegar un paciente. Don Lorenzo és un gran médico y contestó con mucha seguridad en si mismo. Se nota que ama su profesión y no quiere separarse de ella.

LLOCS DE VENDA:

- Els dos estanys de Capdepera
- Llibreria L'Orient
- Llibreria Cala Rajada
- Casa del Mar
- Es Sitjar

esports

A vegades tenc la sensació de no haver-me recuperat de la crònica del mes anterior, quan ja m'he d'asseure de bell nou davant la màquina d'escriure i començar una crònica nova. Després arrib a la conclusió de que aquesta sensació obeeix a que el gràfic de l'esport local roman en una decebedora línia recta, fins al punt de que ben bé podria copiar paraula per paraula el que vaig escriure a la darrera entrega, sense que això suposàs desvirtuar la realitat actual.

Però inclús en aquests casos en què pareix que no hi ha res per contar, alguna cosa sí ha passat que mereix esser destacada a les nostres pàgines, per bé que en el cas que ens ocupa és de caire totalment negatiu. Gairebé m'estimaria més no haver-ne de parlar. El fet és que l'esperançador equip de Tercera Regional ha tornar als vells temps, temps de joc ras, potada al cap i àrbitre a l'hospital. Per desgràcia, no és la primera vegada que això succeeix. Quan fa dos anys es creà aquesta categoria a nivell local, era ben singular el partit que acabava sense novetat.

Però això d'aquesta temporada m'ha vengut de nou. Jo m'esperava el millor dels jugadors i de l'entrenador, en Joan Terrassa, i crec que el mateix pensava la Directiva. I així havia estat fins ara. Jo vull creure que aquests successos a que em referesc han estat una flor que no fa estiu i que no constituïran un precedent per a futures actuacions.

El que em preocupa més de tot això és que s'ha tornat a qüestionar la conveniència de mantenir un equip, la Tercera Regional, la rendibilitat del qual es posa en dubte. A mi, particularment, em pareix encertat que es mantengui aquesta categoria, per moltes raons de caire esportiu i fins i tot humà. No és que vulgui justificar actituds agressives o extraesportives, que malauradament es donen tots els diumenges per tots els camps

i a totes les categories, el que vull dir és que un succés aïllat no pot posar en entredit el treball de tota una temporada.

Pel que fa als equips inferiors, això és, benjamins, alevins, infantils i juvenils, dels quals me n'he ocupat poc darrerament, he de dir que estan duquent a terme una campanya bastant regular, segons les possibilitats de cadascun. En general i fins al present ha regnat un bon clima dins aquests equips i encara que no s'hagin assolit brillants classificacions d'altres temporades, això no m'impedeix de felicitar a l'entrenador i delegat de cada categoria.

La Penya Bar Nou ha redreçat el seu rumb i pareix haver agafat altra vegada el ritme, guanyant els darrers partits i enfilant-se al capdavant de la classificació, empatat amb la Penya Es Forat de Manacor.

A la passada crònica em referia a la possibilitat de que, a partir de la propera temporada, el club de futbol-sala "Costa de Capdepera", comptàs amb equips inferiors que constituïssin la base esportiva de l'entitat. Potser ho digués jo, més des del desig que des de la convicció d'aquesta possibilitat. Cosa hi havia, de totes maneres. Se n'havia parlat. Desafortunadament, se m'ha confirmat que això no serà possible per ara i els nins i joves seguiran sense alternatives. O jugar a futbol amb l'Escolar, o res.

Els qui, diumenge a diumenge, se'n cuiden de deixar el pavelló de l'esport local ben amunt, són els components de l'equip de bàsquet, ara ja decididament implicats en les eliminatòries d'ascens. Pens que tenen possibilitats i ganes de pujar, el que passa és que ja comença a notar-se la proximitat de la temporada d'estiu i comença a haver-hi problemes laborals a l'hora d'entrenar-se. Així i tot, segons en Xisco Campins hi ha possibilitats i aquestes s'han d'esgotar.

Res més per ara. Ja veis que no és massa, però la veritat és que tampoc dona per molt més, l'esport local. Al menys en aquests moments. Ja vendran temps millors.

GABRIEL TORRES

Comptam aquest mes amb la col.laboració del nostre paísà Llorenç Tous, que no necessita més presentacions. Diguem, de totes maneres, per a possibles despistats, que en Llorenç Tous Massanet és capellà, vicari de la parròquia de Sant Magí de Ciutat, especialment dedicat, per nomenament del Bisbe, al barri d'Es Jonquet. Juntament amb altres tres companys treballa, des de l'any passat, a la presó de Palma. És també professor de Sagrades Escriitures en el Seminari i canonge de la Seu des de l'any 1962. De totes aquestes activitats, la que més l'interessa i a la que més temps dedica és la del barri d'Es Jonquet. Aquest treball que avui oferim fou recentment publicat a la revista "Dona".

DES DE LA PRESÓ DE PALMA

Si els grillons no van bé a ningú, menys li diuen a una dona jove, guapa i ben vestida. Però així són totes les de la presó quan surten a judici. Dins la presó n'hi sol haver una cinquantena. El seu departament està pensat per a deu. La proporció en homes és més tolerable: n'hi caben 220 i avui n'hi ha 530. Més del doble en homes i cinc vegades més en dones.

Les obres d'ampliació començades en dones, un objectiu guanyat a pols entre molts, ja han sofert una frenada. Veurem quan acaben i com queden després. "La cara ens hauria de caure de vergonya", me digué el Delegat del Govern quan vaig anar amb una altra senyora a protestar. Efectivament, les posà en marxa, per bé que s'havia esgotat el pressupost del 87.

Quan acaben d'entrar se les coneix per la cara. En general són joves i passen el "mono", perquè gairebé totes entre amb "mono". Si venen del "barri" no és per vici sinó per necessitat; amb la mateixa necessitat amb què els joves roben, elles se venen. Quan ens rebel·larem amb la fúria necessària per tal d'impedir-ho? Però, és suficient enfadar-se?

Mitjans concrets per evitar-ho: prevenir a base de llocs de feina la delegació de la joventut; fomentar la cultura, l'esport i, sobretot, la vida familiar sana. Perquè la manca de valors que motivin una vida en creixement i esperança, és la vertadera arrel d'aquests mals. Exceptuant, naturalment, alguns casos de prevenció mental, cosa que no s'aconsegueix amb repressió sinó mitjançant tractament psiquiàtric.

Són molt profundes les arrels de la debilitat humana i, a més, també és forta la pressió de la nostra societat i estil de vida sobre les persones. La nostra societat està muntada sobre els doblers. S'ha de consumir, no convé pensar, cadascú que resolgui els seus problemes. Manca d'austeritat, veritat i solidaritat. Els problemes normals, sovint ben forts, deixen la gent sola i oprimida. El fang, premsat, se trenca. Vides trencades. Així entren també a la presó joves engrillonades que ja han viscut una tractalada. Defora, sovint no les vol ningú. A vegades seria millor fer l'operació al revés: els de defora, dedins, i la que entra, lliure.

Cinquanta dones. Una funcionària per torns. Una sala d'ús universal. Amb sis lliteres de dos, de dos. Un televisor en color regalat recentment. Cuatre o cinc nins sempre. Algun nadó... N'hi ha d'embarassades. Un pati petit, ple de roba estesa. Rentaven a mà fins fa poc. Unes monges de Mallorca les regalaren, recentment, la rentadora, la secadora i el televisor.

Hi ha un intent per treure aquests nins. Quan serà un fet? Moltes d'elles tenen marit, o amic. Sols tenen una comunicació vis a vis al mes. Algunes són d'edat avançada, moltes amb néts...

L'altra sala on dormen en lliteres de dos té molt poca ventilació. Allò és un munt de llits, de roba, de persones. No hi ha cap mena d'intimitat, ni en els servicis; les quatre peces estan juntes i són usades simultàniament sense separació de cap casta. El metge rep en una petita cambra. La funcionària té el

seu despatx. Queda una altra habitació, "el tubo", on les castigades aguanten les hores i la incomoditat. A la sala gran no hi manquen crits, renous i baralles; ni les escenes de tendresa amb els nins. Són cinquanta persones a un caramull, dia i nit sense espai.

La presó es perllonga a la família que la pateix. Marcada. Anguniada. Rebutjada per un sector. O que "passa" de la internada i ni tan sols la visita. Alguns pares ja no poden més i amb motiu. Algunes tenen diverses causes pendents i més de deu anys de condemna. Dedins hi deixaran, inútilment, el millor de la seva vida.

Se les pot ajudar. Abans de tot, estimant-les. Se les ha d'escoltar molt i deduir les causes personals, concretes, i les socials també, que les han dut a aquesta situació. Estimar-les és fàcil, si se les escolta. Pocs les escolten. La soledat d'un pres és un avenc. On pot florir-hi una primavera amb vida nova. Si qualcú s'hi atraca amb amistat.

La presó sempre serà injusta, sempre s'excidirà en el càstic, mai rehabilita. S'ha de crear una altra alternativa per aconseguir les desviacions, compensar els danys o parar els cafres, que algun en queda també.

La droga i els seus efectes delictius sols es combaten amb un altra tipus de societat i empresonant sota set claus als grans de la "mafia" internacional i mallorquina. Els joves en són les víctimes, no són els vertaders culpables. Se droguen, no per plaer -què més voldriem!- sinó per deixar de trobar-se horriblement malament. Tan malament que s'obliden d'allò més sagrat; pares, esposa, fills, marit, salut, honra, vida. És terrible la tenalla. La rompem algun dia? Després seran lliures i serà lliure la societat.

Un altres fantasma: el SIDA. Està a l'aguait. Però ja treu llur cella negra, darrera les muntanyes. Ja té víctimes entre nosaltres també. Una pesta s'està covant, terrible i dolorosíssima. Es descobrirà una vacuna? Els afectats segueixen contagiats, mentre caminen cap a la mort en plena joventut.

Lluites concretes per dur a terme: mentre no es suprimeixi la presó, se n'ha de fer una altra a Palma. A la mesura dels que la llei hi fica a dintre: el doble de l'actual, amb camp, tallers i esport sà. S'han de treure els nins que hi ha dedins. Les dones han de tenir l'espai que exigeix la dignitat de la persona. La higiene és ínfima. Manquen activitats per ocupar l'oci que roega el cervell; ja l'hi tenen prou roegat. Sobretot, s'ha d'aconseguir que, una vegada condemnats, els presos puguin complir a Palma, sense haver-se'n d'anar a la Península, lluny dels seus. Manquen voluntaris que les visitin, que ajudin als familiars que queden defora i les companyes en els judicis. Manquen advocats voluntaris per fer gestions. Manquen doblers per paliar moltes mancances de vivenda, treball, alimentació, vestit, etc. Manca, sobretot, una casa on acollir, urgentment, els qui surten de la presó sense tenir família ni ganes de reincidir. La reinserció, aquest és el gran problema. És el tema més difícil, on gairebé tot es troba per fer.

Comencem per mirar-les d'una altra manera i volgum conèixer-les.

CONFIRM A TOTS, SEGUIREM AIXÍ:

ooooooooooooooooooooooo

ALIORNA, QUI HI VA NO TORNA

Passatemps

Mirau de trobar el nom de 14 ocells:

A	T	C	I	E	G	A	C	T	D
B	G	A	V	I	N	A	A	E	R
O	C	D	S	O	C	L	P	R	O
L	L	E	N	R	O	T	S	E	T
I	N	R	G	V	R	A	I	U	J
B	O	N	E	A	B	L	G	Q	A
A	C	E	T	I	P	O	R	S	B
H	E	R	L	E	R	A	A	U	F
I	F	A	L	C	O	P	N	B	I
T	R	O	S	S	I	N	Y	O	L

¿Es poden repartir les 25 cartes a 5 jugadors de pòquer, de manera que cadascú tenguí una combinació de valor igual o superior a una escala?

Les sis cares dels daus tenen nombres del 0 al 9, de manera que podem fer-los servir com un calendari i senyalar els dies: 01, 02... fins al 31. ¿Quins són els nombres que tenen les cares ocultes dels daus?

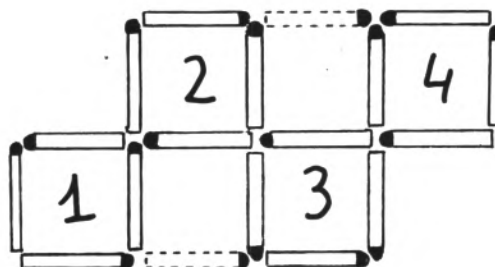
ENDEVINALLES

1.- Jo tenc lo que Déu no té,
jo veig lo que Déu no veu,
si sou endevinador
ves si ho endevinareu.

2.- Digau-me quina cosa és
que hi ha en el món existent
que si té força de jove
com més vell més força té.

3.- Què és allò que es moro té
i no ho té ni Déu ni el Papa,
ni ho té el Bisbe ni ho té el Rei
ni se troba dins Espanya?

Solució al joc dels lluminis del número anterior.

LA VETLLERIA

de Joan Rai

VII (i últim)

- MADONA - Tomeu, aplega, que apagaran es llum.
- TOMEU - Ja he aplegat, jo.
- JOAN - Tomeu, no frissis tant. N'hem de cantar una que fa temps que no la cantam.
- TOMEU - Amolla-li idò.
- JOAN - (Puntejant la guitarra) Ala! Comença, que aquesta tu la saps millor que jo.
- TOMEU - (Que per la guitarra ja sap quina és) Sí, putes. És sa meva.
- Pipa treu foc
i en fumarem una.
Pipa treu foc
i fumarem un poc.
Aquesta pipa
està tota embussada
està tota enturada
i no tira ni mica.
Sa meva al.lota
el vol fumador,
sa sogra troba
què fa mala olor.
- TOTS - Pipa treu foc
i en fumarem una.
Pipa treu foc
i fumarem un poc.
- TOMEU - Tot són salivades
i cendra i brutor,
ses dones se queixen
i tenen raó.
Perquè es fumar
és un mal costum,
tot es gasto que es fa
tot es perd amb so fum.
- TOTS - Pipa treu foc
i en fumarem una.
Pipa treu foc
i fumarem un poc.
- (L'escena queda a les fosques. El llum se va apagant a poc a poc, i a poc a poc s'encén altra vegada)
- MADONA - Sa senya! Tomeu, anem.
- JOANA - Ai, Déu mevet, sa senya! Ja no tendré temps de colgar-me amb so llum.
- MIQUEL - I que no tens...?
- JOANA - (Que el veu venir) No, no en tenc. I es llum d'oli no té ble. I es quin-qué no té petroli.
- MIQUEL - Jo et puc arrambar s'espelma.
- JOANA - No la vull a sa teva. Tampoc té ble.
- MIQUEL - Però crema
- JOANA - Ai, cavallet quan eres jove...
- MIQUEL - Encara tira coces!
- JOANA - Quina l'ha dita ara?
- JOAN - Que s'ase no és mai vell.
- JOANA - Però fa sa llaurada torta.
- JOAN - Les te saps totes, eh Joanaina?
- MIQUEL - I no per vella, sinó per beata.
- JOANA - Estic segura que l'ha dita grossa.
- JOAN - Com ho saps si no l'has sentit?
- JOANA - Però l'he vist. I quan ell fa sa rialleta de rata-pinyada... Només passa gust quan me les tira, ja ho sé, ja. (Joana ha anat aplegant la feina. S'aboça el mocador gros) Bé, Miquelet, si de cas acabes ses clovelles, a ca nostra en tenc un un bon munt.
- MIQUEL - (Que no sap per on van els trets) I ara què dius de clovelles?
- JOANA - I que no heu dit que aquest trasto (per la ràdio) anava amb gasogen també?
- (Tots esclafeixen a riure)
- JOANA - (Que ja ha agafat la senalleta, la cadira, la cofa acabada i el maridet) Bona nit a tots.
- TOTS - Bona nit, Joanaina.
- (Gairebé tots apleguen la feina. Joana Aina passa a l'entrada i veu el quadre que està ben perpendicular. S'hi acosta, tota intrigada. Fa pota-detes per veure si s'inclinarà. El quadre no es mou. Deixa a terra tot el que porta i, obrint els braços, amb el mocador com si fossin ales, pega petites fues cap el quadre, com si intentàs assustar-lo. El quadre no es batega. Llavors aleteja més fort, per veure si amb el vent es torcerà. Però res. El quadre roman impassible. Finalment, na Joana Aina crida)
- JOANA - Miracle! Miracle! (Entra a la cuina cridant) Miracle! Un miracle, Maria! el Cor de Jesús ha fet un miracle! Està dret!
- TOTS - I què ha estat? Això serà gros! No pot ser! (Tots riuen)
- JOANA - (Ja davant el quadre) En nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant, amèn.

JORDI - (A Bàrbara) L'he adreçat jo.
 BARBARA - Deixa-la amb l'alegria del miracle.
 (Joana Aina agafa els ormetjos i surt pel pati de butaques)
 JOAN - Au, cantem sa darrera.
 MADONA - Ara és hora d'ous!
 TOMEU - Espera. Quina cantam?
 JOAN - Aquesta (I punteja l'entrada amb la guiterria)
 (Entren en Biel i en Bernat. Maria, per la porta que ha deixat oberta na Joana Aina, els veu entrar i tanca la porta)
 JOAN - Ara entram al mes d'abril...
 MARIA - (A Margalida) Ton pare, Margalida.
 TOTS - Al mes d'abril...
 MARGAL. - (Agafant la feina) Bona nit.
 JOAN - Tota classe d'aucellets...
 TOTS - I d'aucellets...
 (Margalida passa a l'entrada. Se troba amb en Bernat. Queda parada. Biel agafa les mans de Margalida i les de Bernat, i les junta. Dins la cuina segueix la cançó. Margalida i Bernat s'abracen. Maria obre la porta. Tots miren l'abraçada de la parella mentre acaben la cançó. Jordi i Bàrbara surten a abraçar també els seus amics. Acaba el cant. Surten tots menys en Miquel. Enhorabones i comiats. Tots surten cap al carrer)

JOAN - (A Jordi i Bernat) M'heu ben fotut voltros dos.
 JORDI - Noltros?
 BERNAT - Per què ho dius?
 JOAN - Perque anit (i agafa les dues dones per la cintura) noltros tres havíem d'anar a s'era. (Tots riuen) Què hi farem? Es es meu destí! Hi hauré d'anar amb na Joanaina...! (Canviant de to) Que sigueu molt feliços es quatre)

ELS QUATRE-Gràcies, Joan.

(Surten tots cap al carrer. En escena queden Maria, a l'entrada, i Miquel a la cuina. Els llums s'apaguen i de cop s'encenen. Es la segona senya. Maria es mira el quadre adreçat. Apaga el llum de l'entrada, passa a la cuina on Miquel manipula la ràdio)

MARIA - Jesús, deixa'l fer, aquest trasto. (Surt. Miquel segueix manipulant. Se sent: "Aquí Radio Pirenaica". Miquel s'apropa al primer terme i li parla al públic)

MIQUEL - Sa vetlla ha acabat. Podeu quedar o podeu marxar, com volgueu. Jo, ara, he d'escoltar "Sa Pirinaica".
 (Se sent "La Marsellesa" i, a poc a poc, s'apaga el llum. Miquel renega contra la bombeta)

FI DE LA VETLLERIA

IMATGES

La "modernitat" del camp de golf.
L'antigor de les pedres, del claper, del talaiot.
¿Podran conviure el vestigi mil·lenari
i l'esport de moda?

1611. Segle XVII.
Data de construcció d'aquesta finestra
treballada amb bon gust.
Façana de les cases de possessió
de Sos Sastres.